

a magánalkalmazotti, kereskedelmi és értelmiségi szabadfoglalkozású rétegek biztosítását a MABI látná el.

b./ Az ilyen módon vertikálisan kiépített társadalombiztosítás azáltal, hogy a biztosítás körébe a teljes társadalmat bevonja, az eddigi helyzethez képest relatíve is teherbíróbbá válik. Ezzel azonban megnyílik a lehetőség arra, hogy a biztosítás szolgáltatásait kiterjesszük, és a meglévőket felemeljük olyan mértékre, hogy azok a szó valódi értelmében társadalmi biztonságot jelentsenek. Itt nem csak a már megszervezett társadalombiztosítási igények valorizációjára gondolunk, ami inkább ad hoc feladatot jelent, hanem arra is, hogy pl. az öregségi biztosítás szolgáltatásai már az 1928: XL. tc. megalkotásakor szégyenteljesen kevesek voltak. És itt kell megemlíteni a munkanélküli segélyezés rendes, biztosítási jellegű intézményesítését is, mit nem azért, mert versenyt kívánunk futni más országok szociális berendezkedésével és nem is csak politikai okokból feltétlenül szükségesnek tartunk, mert enélkül a dolgozók szociális biztonsága csonka maradna. [...]

Miniszter Úr, – az eddig előadottakból kitűnik talán, hogy minden igyekezetünk Magyarország dolgozó népének szociális biztonságát előbbre vinni. [...] Hogy munkánkban előbbre juthassunk, hogy a magyar társadalombiztosítás alapvető reformját megfelelően előkészíthessük, szükségesnek tartjuk egy szakértőkből álló bizottságnak Miniszter Úr által történő kiküldését. Ennek a bizottságnak lenne hivatása a társadalombiztosítási kérdéseknek részletekbe menő alapos megvizsgálása és a megoldások előkészítése oly fokra, hogy a kérdés megfelelő jogszabályok megalkotása után mielőbb megvalósítható legyen, – hogy végre Magyarország dolgozó népe elé vihessük azt a korszakalkotó társadalombiztosítási reformot, amely – a földreform méltó párjaként – a társadalombiztosítást valóban azzá teszi, amit a neve mond: az egész társadalmat átfogó biztosítássá és amely a dolgozók társadalmi biztonságát intézményesen magának a dolgozók társadalmának a kezeibe teszi le.

MEZŐ GYULA

Út a népbiztosítás felé

Társadalombiztosítási Szemle, 3. évf. (1947) 5. sz. 7–8.

A társadalombiztosítás 1945 utáni átalakításának egyik fő szempontja a társadalombiztosítás kiterjesztése volt, amit végső soron univerzálissá kívántak fejleszteni. Az OTI háború után újjáalakuló önkormányzata is megfogalmazta azt az igényt, hogy a jövőben a társadalombiztosítás kiterjesztése az elsődleges cél az OTI számára. Mező Gyula, az OTI újonnan megválasztott alelnöke, a bővítésről azonban már a kommunista ideológia szűrőjén át értekezik a Társadalombiztosítási Szemle hasábjain, ami tehát így többszörösen értékessé teszi a forrást.

A felszabadulás után üszkös romokban hevert Magyarország. Először a pusztá létnek alapjait kellett megteremteni. A munkásság példátlan lemondással és hallatlan erőfeszítéssel fogott hozzá az újjáépítés munkájához. A termelés megindításával, majd a stabilizáció megteremtésével a társadalombiztosítást is újjászervezte és azt a munkásvédelem erős fellegvárává alakította át. Ettől kezdve a magyar szociálpolitika új utakon, korszakalkotó irányban kanyarodott el. Valóban ettől kezdve lett az „OTI A MUNKÁSOKÉ”.

A munkáspártok a szakszervezetekkel együtt mindet erőt felhasználva igyekeznek valamennyi szociálpolitikai feladatot megvalósítani. Ezeket a nemes célokat szolgálják Molnár Erik dr. népjóléti miniszter elvtárs törvényalkotásai is. Külön kell itt megemlékezni a nemrég megjelent, korszakalkotó mezőgazdasági biztosítási törvényről, amely nagyon régi sebeket gyógyít majd be.

A szovjethadsereg által felszabadított – eddig mindenből kisémmizett – munkások jelentkező nagyobb igényeikkel elég súlyos feladatok elő állítják a fiatal demokráciát.

Két évvel a háború után az emberek nagy része még ma is a múlt okozta tengernyi baj terhe alatt görnyed és a negyedszázados fasiszta szellem ködében eltévedve még botorkál, akár csak az az ember, aki nem látja a fáktól az erdőt. A fasiszta köd még zavarja a tisztánlátást, ami nem akadályozza, sőt fokozza az igények gyors kielégülésének keresését. Viszont, nekünk ma, minden befolyásunkkal mérsékelnünk kell ezeket a jelentkező és fokozódó igényeket, azért, mert az ország mostani helyzetében, a termelés mostani hozamából még nem tudjuk azokat teljesen kielégíteni. Ez az intellemban azonban nem a megállást jelenti, nem, semmi esetre sem, csak a kellő mértéktartásra való törekvést. A semmiből a mindenhez átmenetet kell teremtenünk, mert ezelőtt még egy évvel is csak a semmivel volt egyenlő, amit adhattunk. Ma már tudunk valamit adni. Holnap még többet nyújtunk. Az ország és a termelés megerősödésével hozzáfogunk a szociális problémák megoldásához. A népi demokráciának ez is egyik legfontosabb megoldásra váró feladata.

A korszerű és nagyvonalú szociálpolitikát, a mainál jobbat, csak nagyobb, fejlettebb és racionalizáltabb termelés mellett lehet megvalósítani. Igaz, hogy a háborúval leromlott egészségügyi viszonyokon sürgősen javítani kell. Ez a munka már elindult, folyik, de az egyre újabb és szélesebb területről jelentkező különböző újabb igényeket teljesen kielégíteni csak fokozatosan, a javuló termelés feleslegeinek felhasználásával és a hároméves terv párhuzamosan kiépülő eredményeiből tudjuk majd valóra váltani.

Szépen fejlett iparunk gépezetét, egész instrumentumát a háború pusztította el. Ami megmaradt, azt is a romokból ástuk ki, úgyszólván a semmiből indultunk el. Ennek ellenére ma már egyre izmosodó és dolgozó, új országunk van. Teljesítményünket az egész világ csodálja. A stabilizáció után most a hároméves tervvel egy szilárd politikai hatalom fundamentumát rakjuk le, amelyen a munkásmozgalom kiharcolja majd a dolgozók biztonságosabb, boldogabb életét.

Az ország újjáépítése után el kell jutnunk odáig, hogy ne csak az anyagért, az áruért, hanem az emberért, annak teljes megvédéséért folyjék a küzdelem. Egyszer már arccal az ember felé kell fordulnunk. Mert végeredményben minden küzdelem mégis

csak az emberért folyik. E célok elérésére és megvalósítására egy egészen új, korszerű jogszabályokon épülő, szilárdalapú népbiztosítást, annak önkormányzattal rendelkező, állami támogatást élvező, minden területet behálózó, mindenkire kiterjedő centrális szervezetét kell megteremtünk.

A hosszú évtizedek mulasztásai folytán összetorlódott és már égetően jelentkező szociális feladatok, megoldást sürgetnek. Legelőször is rendezni kellene a különböző biztosítási intézetek ügyét. Erős kézzel kellene belenyúlni és rendet teremteni a biztosítási intézetek dzsungelében. E problémáknál tartva, felmerül a kérdés: vajon szükség van-e ennyi különböző szétforgácsolt erőkkel birkózó biztosítási intézetre!?

Az adminisztráció, a betegellátás, a járadékéltérítés, a megelőzés, s a jogszabályok alkotásánál és azok alkalmazásánál, de legvégül az anyagi erők gyűjtésénél és azok felhasználásánál egyetemes érdekek alapján az egységesítés elvének kell érvényesülnie. Észszerű-e és gazdaságos-e tehát külön utakon, szétforgácsolt erőkkel küzdeni? Nem, egy cseppet sem gazdaságos. Az idő és a szükségletek azt sürgetik, hogy a mai rendszeren változtassunk. A feudális állami szempontokat szolgálhatja a sok különálló, régi biztosítási szervezet, de a megváltozott helyzet azt követeli, hogy a szociálpolitika régi felépítményeit teljes egészükben korszerűvé, feladatainknak megfelelővé kell átalakítanunk. A népi demokrácia céljainak megfelelően, annak szellemében egészen új, egységesített felépítményt kell teremtenünk. A most érvénybelépett mezőgazdasági és az útban lévő kisipari rétegek biztosítása már ezt a kérdést érinti.

Az egyre kiterjedő újabb biztosítási ágazatok létesülése és azok igényei is elkerülhetetlenül napirendre hozzák a kérdést: a népbiztosítás megvalósítását, a különböző intézetek egybeolvasztását. A jövő népbiztosítási feladatok jó elvégzésére mulhatatlanul szükség lesz egy hatalmas, egységesített új instrumentumra, egy központi nagy szervezetre, a dolgozók általános népbiztosítási intézetére.

A népbiztosítás fedezetére szükséges anyagi alap előteremtéséhez progresszíven mindenkinek hozzá kell majd járulnia. Uralkodó alapelv, hogy munkán épül fel a jövő társadalma. Elsőrangú állami feladattá vált tehát a legdrágább kincsünknek, a munkaerőnek a megvédése.

Ugyanilyen fontos feladat a megelőzés szociálpolitikájával a dolgozók egészségét védve, a már bajbajutottaknak megsegítése is. A népbiztosítási költségeket a járulékokon kívül a vagyona, jövedelemre, luxusra, s az örökösödésre progresszíven kivetett egyenes és külön szociális céladó formájában az államnak kell behajtania.

A népbiztosítás megvalósítása előtt két kérdés áll egymás mellett, vagy ha úgy tesszük, egymással szemben. Az egyik a biztosítási díjtartalék hiánya. A másik, a felszabadulás után rendkívül megnövekedett igények kielégítése. Úgy fest ez a kérdés durván példázva, mint amikor éhes ember kerül az üres konyhára. A kérdésekkel mégis szembe kell nézni és keresni kell a lehető legjobb megoldást.

A veszített háborúval valamennyi biztosítási intézet elvesztette vagyonát. Ennek ellenére az elpusztult anyagok, épületek, kórházak, rendelők és berendezések pótlására, s a mulhatatlanul szükséges befektetésekre és a juttatások területén elkerülhetetlenül jelentkező nagyobb igényekre szükséges fedezetet minden erőfeszítéssel össze kell

gyűjtenünk. Ezt az anyagi részt termésből, annak hozadékából kell kiharánunk. A termelés mostani hozadékából így kiharított rész a tényleges bérnek 18%-a. Vajon elegendő-e a szükséges fedezetre? Nem, sajnos semmi esetre sem elegendő! Különben is ez a békebeli járulékkal összevetve nem 18, hanem ténylegesen csak 9%-nak felel meg. Keresni kell tehát a módot, hogy mi által remélhető nagyobb anyagi erő mozgósítása?

Járulékemelésről most szó sem lehet. Komoly állami támogatást a közeljövőben nem remélhetünk. Díjtartalékunk a háborúval elpusztult. A megmaradt ingatlanaink ma még nem jövedelmezők. Folyó bevételeink az újabb igények kielégítésére nem elegendők. Ezek után mégis mi lehet a kibontakozás? Adva van a hároméves terv. A tervbe illesztett, törvényszerűen emelkedő termeléssel emelkedik az életnívó is. Így fog emelkedni a biztosítási célokra eső járulékrész is. A hároméves terv eredménye az államháztartás pénzügyi helyzetét is javítani fogja, ami által lehetővé válik az állam részéről biztosítási célokra régen esedékes komoly anyagi támogatás elnyerése. Az életszínvonal a termelés emelkedésével és a már előbb említett szociális célokot szolgáló adók beiktatásával olyan komoly anyagi erők állnak majd rendelkezésünkre, amelyekkel megvalósíthatjuk a magyar népbiztosítás igazi korszakalkotó nagy feladatait. Az utóbbi idők gazdasági és politikai szükségszerűsége parancsoló módon a tervszerű gazdálkodás felé kényszeríti a társadalmat.

Amidőn az ország érdekében mindenhol a racionalizálás elve uralkodik, egészen tarthatatlan állapot, hogy a szociális célokra juttatott értéket annyiféle drága adminisztrációval irracionálisan elaprózva juttatjuk el az arra rászorulóknak. A biztosításra kötelezettek is túl sok különböző intézetben keresik védelmüket. Az is ésszerűtlen állapot, hogy amikor egészségügyi viszonyaink annyira leromlottak, amikor oly kevés a kórház, a rendelő, az orvos és a gyógyszer, legvégül a pénzbeli juttatás, ugyanakkor közel egy fél tucat biztosítási intézet külön orvossal, külön rendelővel, külön ügyvitellel, erőit elaprózva fuldokoljon a megoldhatatlan anyagi problémák tengerében. A konkrét esetek ezreivel lehetne igazolni, hogy mennyire idejét múlta a mai széttagolt biztosítási rendszer. Például az egyik házban lakó OTI-orvost, az ugyanabban a házban lakó, de más intézeti tag nem veheti igénybe. Van ez fordítva is. Ez a széttagoltság ügyviteli de még inkább egészségi vonalon jelent sok hátrányt és kárt a nagy közösségnek.

Az intézetek egyesítésével egy anyagilag is jól megalapozott, időtálló szervezet létrehozásával az útban lévő népbiztosítást szolgáljuk ki.

A számos biztosítási intézet ellenére, még mindig sokan vannak, akik a társadalom különböző területén hasznos munkát végeznek, de sehol nincsenek biztosításra kötelezve. Ezért a biztosítást egészen és mindenkire ki kell terjeszteni. Ezt kívánja a magyar nép érdeke és a fejlődés útja. Ez elől nem térhetünk ki. Egy ilyen nagyvonalú célok vonalába eső, korszerű, könnyen áttekinthető, új jogszabályokkal működő, mindenkire és minden területre érvényes népbiztosításnak szervezeti felépítményét kell megteremtünk, egy olyan intézményt, amely az összes jelentkező szociális feladatot képes lesz megoldani.

Nagyon jól tudjuk, hogy a veszített háború folytán országunk még súlyos kötelezettségek előtt áll. Ennek ellenére a magyar jövő kilátásai kedvezőek. Az is vigasztaló számunkra, hogy annyi pusztulás után mégis megmaradt döntően fontos két nagy értékünk. Az egyik a dúsan termő, drága magyar anyaföldünk, ami most már végleg a dolgozó magyar parasztság tulajdonába ment át. A másik, az egyre erősödő magyar ipar komoly értéke, az egész világ előtt jó hírű, kiválóan képzett, szorgalmas és értelmes szakmunkásrétegünk értékes munkaereje. E két fontos érték mellé sorakozik még harmadik tényezőnek a felszabadult népi erőknek jól megszervezett, hatalmas tömegereje, népi demokráciánk komoly biztosítéka, amely cselekvő módon vesz részt a termelésben, annak megszervezésében és irányításában. Legvégül jön majd a népi erőknek szolgáló, minden dolgozóra egyformán kiterjedő népbiztosítási törvényeknek megalkotása. Az így megalkotott népbiztosítási törvények erejével és a megelőzés szociálpolitikájával meg fogjuk teremteni előfeltételét annak, hogy egészséges, igényes és kulturált, munkabíró, szabad emberek építsék szebbé és boldogabbá szegény, annyiszor megtiport szép magyar hazánkat.

Új, egészen nagy feladatok várnak itt megoldásra. Új országot, a dolgozók szabad Magyarországot építjük, ahol végre boldoggá, egészségessé és emberré kell tenni az embert... Nagyvonalú, mindenkire kiterjedő szociálpolitikát, igazi, teljes embervédelmet csak a népi demokrácia erején épülő népbiztosítás mielőbbi megvalósítása által érhetünk el. Minden termékeny gondolatunk, nagy céljaink megvalósítása felé kell, hogy forduljon. Minden fizikai és szellemi erőnk koncentráálásával építsük az országot és a hároméves tervet, hogy a tervvel párhuzamosan minél hamarább megvalósuljon régi álmunk: a dolgozók általános népbiztosítása.

SZÉKELY MIKLÓS

A közeljövő társadalombiztosítási feladatai

Társadalombiztosítási Szemle, 3. évf. (1947) 1. sz. 1–3.

Dr. Székely Miklós: a Szociáldemokrata Párt tagja, népjóléti államtitkár. Mező Gyulánál jóval pontosabb értékelését adja Székely a magyar társadalombiztosítás 1945 utáni feladatainak. Mezőhöz képest, aki nagy hangsúlyt helyez a gazdaság érdekeire, illetve az osztályharcra, Székely kiemeli a szolidaritás, a társadalmi egyenlőség gondolatát, mely a társadalombiztosítás kiterjesztésének alapvető feltétele, valamint a Horthy-rendszer szociálpolitikájával fennálló folyamatosság is.

A félelemnélküli biztonságos élet csak megfelelő szociális alapokon épülhet fel. A dolgozó tömegek akkor lehetnek nyugodtan munkahelyükön, ha azokkal a kockázatokkal szemben, amelyek a termelésben részvételük során őket fenyegetik, nem